

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОЇ ГАЛУЗІ

FORMATION OF THE CONCEPT ANTI-CRISIS POLICY TO STIMULATE THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL

У статті обґрунтовано необхідність формування антикризової політики держави для стимулювання розвитку промислової галузі України на концептуальній основі. Розроблено та схематично узагальнено концепцію сприяння сталого розвитку промисловості. Надано рекомендації щодо удосконалення концептуальних фінансово-економічних та правових засад державного сприяння вирішення антикризових проблем промислової галузі. Визначено концептуальні засади та розроблено структурно-логічну схему концепції державного регулювання розвитку промисловості України.

Ключові слова: антикризова політика держави для стимулювання розвитку промисловості, концепція, концептуальне положення, стимулювання, розвиток, промислова галузь.

В статье обоснована необходимость формирования антикризисной политики государства для стимулирования развития промышленной отрасли Украины на концептуальной основе. Разработаны и схематично обобщены концепция содействия устойчивому развитию промышленности. Даны рекомендации по совершенствованию концептуальных финансово-экономи-

ческих и правовых основ государственного содействия решению антикризисных проблем промышленной отрасли. Определены концептуальные основы и разработана структурно-логическая схема концепции государственного регулирования развития промышленности Украины.

Ключевые слова: антикризисная политика государства для стимулирования развития промышленности, концепция, концептуальное положение, стимулирование, развитие, промышленная отрасль.

In the article the necessity of forming the anti-crisis policy to encourage the development of industrial sector in Ukraine conceptual basis. Developed and schematically summarizes the concept of promoting sustainable industrial development. Recommendations for improving the conceptual financial and economic and legal foundations of the anti-crisis assistance solving problems of industrial sector. Conceptual framework and developed structural and logical scheme of the concept of state regulation of industry in Ukraine.

Key words: anti-crisis policy of the government to stimulate industrial development, concept, conceptual position, promotion, development, industrial sector.

УДК 338.1

Сушко М.Ю.

аспірант кафедри економічної теорії,
національної та прикладної економіки
Класичний приватний університет

Постановка проблеми. Однією з ключових теоретико-методичних і прикладних проблем сучасної економічної науки державного управління за умови посиленої конкуренції є відсутність дієвої політики держави щодо стимулювання розвитку діяльності суб'єктів господарювання промислового сектору. У зазначеному контексті виникає необхідність та потреба у формуванні концепції антикризової політики держави для стимулювання розвитку промислової галузі. Розробка основних засад концепції обумовлюється, перш за все, прагненням адаптувати вітчизняну державну політику у ліберальне русло, орієнтоване на ринкові засади господарювання. По-друге, з метою усунення негативних наслідків кризових явищ та їх попередження у майбутньому, концепція антикризової політики держави щодо стимулювання промисловості має бути узгоджена із регіональними концепціями розвитку галузі, реальними потребами та можливостями раціонального та стратегічного розвитку промислових підприємств.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Серед найбільш ґрунтовних і прикладних досліджень вітчизняних науковців, які присвячені концептуальним засадам стимулювання розвитку промисловості та виходу із кризового стану на усіх рівнях функціонування економіки (державний, регіональний та локальний рівень), варто відзна-

чити наступні: Бурого С.А. [2], Мельниченко О.А. [1], Сапи Н.В. [3] – визначають основні концептуальні засади механізму антикризового державного управління; Курінної О.В. [5], Омельчук А.А. [8], Сушко М.Ю. [4] – вивчають напрями, форми та інструменти забезпечення антикризової державної політики у промисловості.

Віддаючи належне науковим напрацюванням вище зазначених науковців, варто зазначити, що сьогодні все ж таки існує дефіцит щодо комплексних досліджень у царині державної антикризової політики щодо стимулювання розвитку промислової галузі. Зазначене обумовлює необхідність продовження наукових напрацювань за цією проблематикою та їх практичної апробації у сфері державного економічного управління.

Формування цілей статті. Метою статті є удосконалення та розроблення рекомендацій щодо формування антикризової політики держави для стимулювання розвитку промислової галузі. Для звершення поставленої мети варто вирішити наступні завдання:

- 1) уточнити сутність поняття “концепція антикризової політики держави” та необхідність її формування;
- 2) узагальнити складові концепції антикризової політики держави для стимулювання розвитку промислової галузі;
- 3) визначити пріоритетні напрями концепції.

Концепція (лат. *conceptio* – розуміння) – це система поглядів, те або інше розуміння явищ і процесів; єдиний, визначальний задум [2]. Якщо прив'язати зміст зазначеного поняття до предмету нашого дослідження, то варто зазначити, що «концепція антикризової політики держави» є категорією, яка завжди потребує удосконалення дослідження, а тому характеризується незавершеністю, але й недостатньою верифікованістю. Ключове призначення досліджуваної концепції у сфері стимулювання розвитку промисловості полягає в інтеграції певних наукових знань теоретичного та прикладного характеру, у прагненні використовувати його для пояснення, пошуку закономірностей у вирішенні проблемних питань розвитку промисловості. Проходячи через горнило перевірки фактами у часі, концепція згодом може уточнюватись чи доповнюватись як за змістом, так і з погляду її пізнавальних меж. Деякі запропоновані концепції, які існують із досліджуваної проблематики можуть і не витримати випробування практикою і бути знехтуваними. Особливо часто це відбувається на тих етапах розвитку науки, коли потреба у поясненні об'єктів зумовлює виникнення безлічі концептуальних підходів, які інтегрують знання і дають більш-менш коректні пояснення [2]. Враховуючи сказане пропонуємо виділити і охарактеризувати дві базові складові концепції: Концепція сприяння сталого розвитку промисловості та Концепція державного регулювання розвитку промисловості.

Опираючись на предмет нашого дослідження вважаємо, що на державному рівні повинна скластися методологічна база антикризового управління, що включає визначення критеріїв рівня розвитку промислових підприємств та створення правової бази управління цим процесом. Пріоритетними напрямками державної підтримки промисловості та підвищення її конкурентоспроможності виступають: надання податкових пільг, пільгових кредитів, виділення субсидій, дотацій та інших форм державної підтримки підвищення ефективності роботи промислових підприємств; субсидування виробництва продукції; зміна технічної і технологічної політики з метою скорочення енерго- і ресурсоємності продукції; розвиток і підвищення ефективності переробки продукції промисловості тощо.

Держава, як основний суб'єкт управління, може вирішувати питання розвитку конкурентоспроможності промисловості за допомогою правових, економічних та організаційних заходів. Але для найбільш ефективної державної підтримки галузі промисловості органи державної влади повинні співпрацювати з підприємницькими структурами та підприємцями, тобто щоб відповідні структури мали право внесення пропозицій у розробку регіональної програми і ці пропозиції враховувалися при розробці програми регулювання розвитку промисловості. Ця співпраця повинна існувати

постійно між усіма організаціями, до яких відносяться: державні органи підтримки промисловості, державний комітет сприяння підприємствам, національний фонд підтримки підприємництва, міжнародні банки і фонди та ін. Комплексно-цільова концепція сприяння розвитку промисловості зображена на рис. 1.

Комплексно-цільова концепція виконує особливу функцію оновлення економічної системи та сприяння розвитку промисловості: сприяє підвищенню добробуту громадян; створює добрі умови для практичної реалізації здібностей та талантів кожного індивіда; сприяє підвищенню внутрішнього потенціалу промисловості; сприяє вдосконаленню систематизації комплексу нормативно-правових актів; створює умови для реалізації спрощеного оподаткування; дає можливість для створення не тільки регіональних програм, а також і національних програм; сприяє розвитку інфраструктури по підтримці та розвитку промисловості; сприяє збільшенню кількості промисловості та зменшенню безробіття та рівня тіньової економіки та ін.

В структуру концепції сприяння розвитку промисловості необхідно включити наступні складові:

- напями сприяння промисловості;
- створення ринкової інфраструктури для промисловості;
- підготовка кадрів для промисловості;
- державна підтримка промисловості.

Дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду дають змогу виокремити деякі аспекти державної політики підприємництва. Зокрема у сфері промисловості необхідно:

- створити загальні економічні, правові та соціальні умови, які можуть посприяти ефективному становленню бізнесу: у даному аспекті передбачається трансформація відносин власності;
- забезпечити правові гарантії у процесі здійснення підприємництва;
- стабілізувати і посилювати національну грошову одиницю, здійснювати необхідні заходи щодо запобігання інфляції тощо;
- вдосконалити державну систему підтримки бізнесу. У такій системі основним завданням має стати формування дієздатної ринкової інфраструктури;
- розробити систему фінансової підтримки підприємництва, яка б допомагала формувати стартовий капітал та створювала сприятливі умови для співпраці із закордонними партнерами;
- упровадити прогресивну систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері підприємства.

Передумовою ефективного розвитку промисловості є створення відповідних економіко-організаційних форм регулювання. Концепція дер-

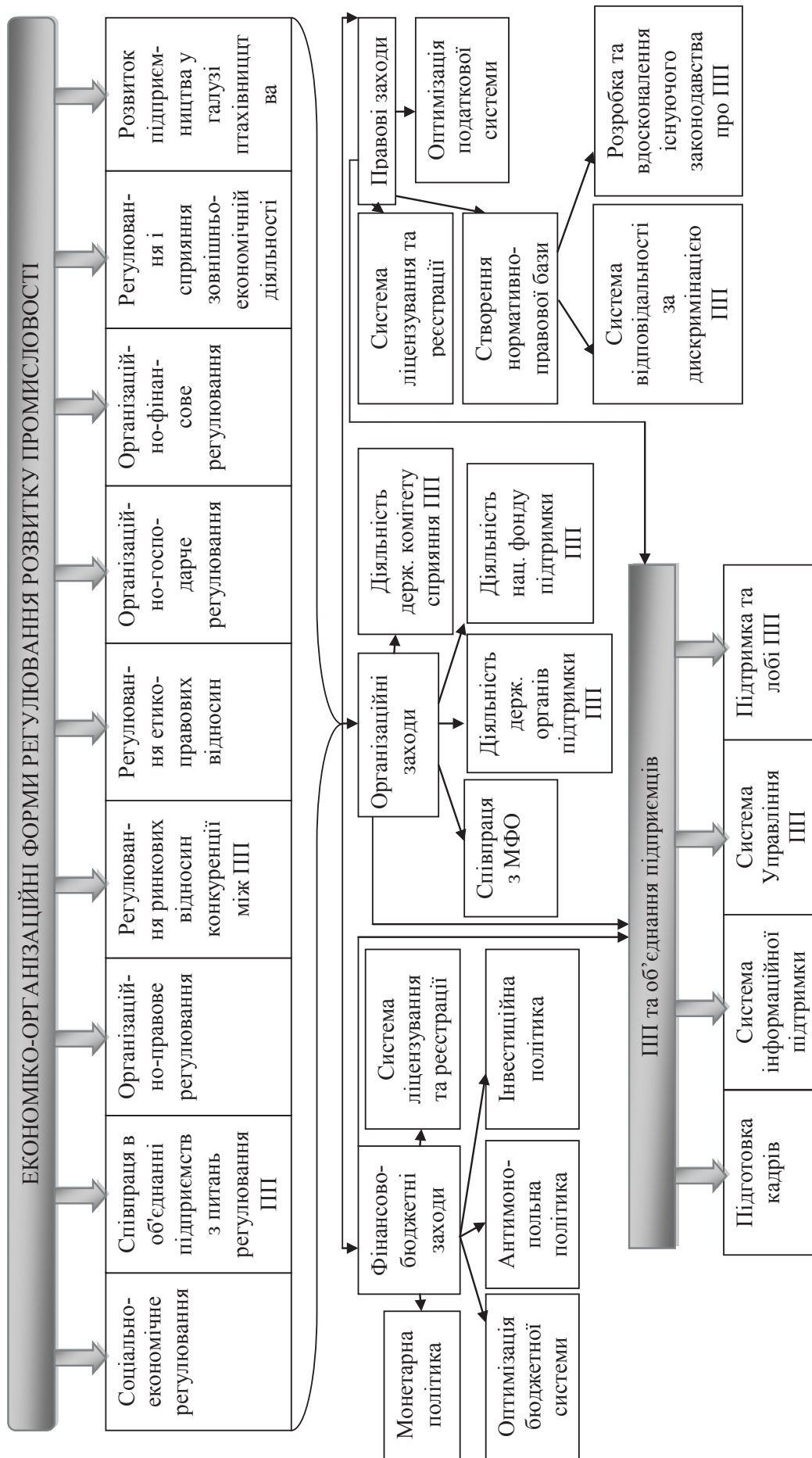

Рис. 2. Концепція державного регулювання розвитку промисловості*

* – власна розробка автора

жавного регулювання розвитку промисловості складається з трьох основних блоків, а саме фінансово-бюджетні заходи відносин ПП, організаційні заходи та правові заходи [9] (див. рис. 2.).

До першого блоку – фінансово-бюджетні заходи господарських відносин – відносяться слабкі сторони промисловості, пов'язані, в першу чергу, з фінансуванням. До складу цього блоку входять кредитно – грошова політика, інвестиційна політика, антимонопольна політика, амортизаційна політика, управління НТП та інноваційною діяльністю. Вдосконалення податкової системи і системи ліцензування та реєстрації ПП одночасно входять до складу двох блоків, бо їх треба розглядати з різних поглядів, точок зору регулювання для досягнення найбільш ефективного результату. Фінансування підприємницької діяльності може здійснюватися за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. До внутрішніх джерел відносяться фінансування за рахунок оборотного капіталу, фінансування за рахунок надлишку платіжних засобів; до зовнішніх – фінансування за рахунок власного капіталу (збільшення капіталу за рахунок пайових вкладень) та фінансування за рахунок позичкового капіталу [9].

Система фінансування підприємницької діяльності повинна постійно вдосконалюватися і для цього необхідна державна фінансова підтримка промисловості, яка має бути виражена, на наш погляд, у двох напрямках [9]:

- безпосереднє фінансування (державні фонди: субсидування, кредитування, пайове фінансування та податкові пільги);

- стимулювання підтримки промисловості з боку підприємницьких структур (гарантування позик, зменшення ризику, збільшення прибутковості по операціях з підприємствами промисловості і т. ін.).

Удосконалення механізмів фінансової підтримки промисловості, до яких відносяться: гарантійні фонди кредитування; пільгове кредитування; спів-фінансування; лізинг; франчайзинг; консалтинг; централізований бухгалтерський облік; венчурне фінансування; кредитні союзи; бізнес-центри; бізнес-інкубатори; комплексне обслуговування промисловості; реструктуризація підприємств; страхування. Зазначені форми є досить важливі для ефективного регулювання та стимулювання розвитку промисловості.

У сфері державного регулювання податками держава має забезпечити нормальні умови для розвитку економічної системи. Вона також повинна встановити соціальну стабільність та економічне зростання, врегулювавши ефективну взаємодію між фінансовою, кредитною та податковою системами; об'єднати адміністративне і ринкове регулювання на основі, обґрунтувавши податкове законодавство; виконувати головну роль в умовах

кризи; справедливо контролювати підприємців; впорядкувати законодавчу базу оподаткування та удосконалити Податковий кодекс; створити умови для функціонування підприємницької діяльності; поєднати адміністративні і ринкові регулятори у податковому законодавстві.

Держава розраховує ще і на необмежені можливості використовувати потенціал легальної праці підприємств, які самостійно забезпечують зайнятість, надходження податків, генерацію нововведень, платоспроможний попит на товари великих підприємств і політичну стабільність самої держави [10, с. 68].

Слід вказати, що непряме державне регулювання на ринку промисловості характеризується дією таких заходів:

- ціновим втручанням на ринку продовольства, підтримуючи внутрішні ціни на промислову продукцію, встановленням тарифів, квот та податків на зовнішньоекономічну діяльність;

- компенсацією витрат власників промислового виробництва на придбання основних засобів. До таких заходів належить надання субсидії на заготівлю добрива, хімікатів і корму, виплата відсотків за кредит, виплата зі страхування;

- виділенням державних коштів для створення інноваційних ринкових програм, наданням субсидій на збереження та транспортування продукції до пунктів призначення, що сприятиме розвитку ринку.

- виділенням державних коштів на довгострокову перспективу, що посприє розвитку виробничої інфраструктури. Отримавши такі субсидії підприємства зможуть будувати виробничі приміщення, здійснювати іригаційні проекти, рекультивувати землі, що забезпечить сприятливі умови для створення фермерських господарств. Закордонний досвід свідчить, що найбільшу частку у системі субсидювання іноземних країн займає фінансування підтримки цін.

В сучасних умовах є потреба у здійсненні заходів щодо зниження собівартості виробництва яєць та підвищення ефективності підгалузі промисловості. Даний процес необхідно розпочати з зменшення вартості кормів, а також покращання їхньої якості.

Уміння використати останні наукові досягнення у селекційній сфері є найважливішим фактором зростання ефективності господарської діяльності. У птахівництві це є складовою спеціалізації галузі. Такі обставини зменшать зацікавленість виробників закупати дешеvu та неякісну птицю, оскільки досвід переконує в тому, що втрати від закупівлі низькоякісної продукції значно перевищують економію такої угоди. Отже, можна стверджувати, що використовуючи світові досягнення науки промислові підприємства мають змогу встановити ефективні зв'язки з відомими селекційними центрами,

організувати спільні підприємства, комплектувати птахофабрики якісною птицею, більш стійкою до хвороб. Тому використання українських кросів птиці, які пристосовані до місцевих умов утримання є важливою складовою для розвитку ефективного промисловості на теренах нашої держави.

За сучасних ринкових умов кожному підприємству необхідно самостійно реалізувати політику якості, залучити до цього процесу кожний функціональний підрозділ. Контролювання якості використовуваних кормів та вітамінів, які впливають на рівень якісних показників продукції є особливо важливим завданням у сфері промисловості. Високоякісна продукція промисловості здатна забезпечити високу конкурентоспроможність підприємства, а для споживачів основою їх вибору є ветеринарні препарати, які застосовувалися при вирощуванні птиці. Проте існує потреба стандартизувати споживчі товари, без чого виробники вітчизняної продукції не можуть реалізувати її на міжнародному ринку. Подальший розвиток та інтенсифікація виробництва можна здійснити, впровадивши у виробництво науково-технічні досягнення, що дозволить збільшити виробництво м'яса птиці і яєць, підвищити продуктивність праці та знизити витрати на одиницю продукції. Це є найголовнішим напрямом підвищення ефективності функціонування промисловості у сучасних умовах формування дієвого механізму роботи галузі.

Інституційне середовище, ресурси якого включають інфраструктуру промислових територій та інституційний простір як поєднання таких складових, як формальні та неформальні інститути, норми і правила, що формують характер взаємодії із зовнішнім середовищем, мають важливе значення для функціонування галузі промисловості. Відтак, політика промислового господарства, а особливо інституційні перетворення мають спрямовуватися на оптимізацію форм та інструментів виконання проектів і програм інституційної «перебудови», що створить сприятливі умови для прискореної адаптації діяльності промисловості до реверсивних контр-глобалізаційних явищ, що поглиблюється недоліками та прорахунками в економіці.

Економіко-політичні перетворення, що виразно проявляються на сучасному етапі розвитку промисловості, свідчать про необхідність інституційних перетворень. При цьому все більшого значення набувають дослідження в області концептуального обґрунтування нової інституційної структури промисловості та вибору найбільш оптимальної форми її реалізації. Основним напрямком інституційного розвитку підприємств сфери промисловості на сьогодні є холдинговий уклад.

Для ефективного функціонування, підприємство повинно враховувати потреби та платоспроможність споживачів своєї продукції. До найбільш

конкурентоспроможних підприємств можна віднести такі, що здатні своєчасно відреагувати на ринкові зміни, а також ті, що забезпечують покупців більш якісною продукцією. Інноваційна та інвестиційна діяльність також є однією з найважливіших умов формування конкурентних переваг у середовищі функціонування промислових підприємств.

Висновки. Отже, концептуальні засади удосконалення антикризового управління промисловістю зосереджені на державній підтримці та інституційному вдосконаленні. Запропоновані заходи державного сприяння розвитку промисловості сприятиме гарантуванню підприємцям широкої підтримки та системи пільг та кредитів, що на сьогоднішній день є дуже важливим. Інституційні напрямки удосконалення управління конкурентоспроможністю промисловості сприятимуть як розвитку підприємств, так і загальному розвитку промислового господарства, оскільки в даний процес запропоновано залучати громадськість у якості домогосподарств та суспільства загалом.

У той же час, надана комплексно-цільова схема концепції, яка є визначальним базисом для стимулювання розвитку промисловості в Україні, повинна бути впроваджена та реалізована в Україні на практиці органами виконавчої влади і стати частиною загальнодержавної Концепції державної промислової політики України. Виходячи з цього, перспективним напрямом наукових досліджень у подальшому є розроблення механізмів реалізації антикризової політики держави, що сприятимуть їх практичному втіленню у промисловості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мельниченко О. А. Антикризова політика держави: сутність та пріоритетні напрями / О. А. Мельниченко // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 2 (49). – С. 1-8.
2. Концепція / Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Концепція>.
3. Бурий С. А. Антикризове управління та управлінські рішення – проблеми підприємств малого бізнесу : [монографія] / С. А. Бурий, Д. С. Мацеха. – Хмельницький : ТОВ «Триада-М», 2006. – 393 с.
4. Сапа Н. В. Теоретико-методологічні засади механізму антикризового державного управління / Н. В. Сапа // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009. – Вип. 38. – С. 106–116.
5. Сушко М. Ю. Напрями, форми та інструменти забезпечення антикризової державної політики у промисловості / М. Ю. Сушко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2016. – Вип.1(13). – С. 164-172.
6. Курінна О. В. Напрями реалізації антикризової політики держави в процесі подолання фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2011. – Вип.9. – С. 164-171.

7. Магеррамзаде А. С. Аналіз здійснення антикризової політики в Україні / А. С. Магеррамзаде // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1. – С. 162-167.

8. Ульяновченко Ю. О. Державне регулювання аграрного ринку в країнах ЄС і США: досвід для України [Електронний ресурс] / Ю. О. Ульяновченко. // Державне будівництво. – 2007. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2007_2_56.pdf.

9. Омельчук А. А. Фінансування малого підприємства в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / А. А. Омельчук. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=9897>.

10. Высоков В. В. Малый бизнес: made in Russia: [научно-практическое пособие] / В. В. Высоков. – 1999, Ростов-на-Дону : Издательский центр ДГТУ. – 120 с.